

I.L.R. Punjab and Haryana (1976)2

ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 ਤਹਿਤ ਐਕਟ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਪੇਟੈਂਟ ਹੈ ਕਿ ਪੂਰਵ-ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਕਾਨੂੰਨ 'ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਤੋਂ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹ ਨਿਰੀਖਣ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਹੈ, ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਖੰਨਾ ਜੇ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ ਹੁਣ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਾਰਡਸ਼ਿਪਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ (1) ਠਾਕੁਰ ਭਰਤ ਸਿੰਘ, (2) ਬੈਨੇਟ ਕੋਲਮੈਨ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ; ਅਤੇ (3) ਸ਼੍ਰੀ ਮੀਨਾਕਸ਼ੀ ਮਿੱਲਜ਼ ਲਿਮਿਟਡ (ਸੁਪਰ) ਜਿਸਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਵਾਜਬੀਅਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਟਾਕ ਆਰਡਰ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ 3 (2) ਧਾਰਾ (ਐਫ) ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾੜਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ it ਨੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਪੂਰਕ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3-ਬੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸ਼੍ਰੀ ਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਟੈਂਡ ਲਿਆ ਸੀ ਕਿ ਧਾਰਾ 3 (2) (ਐਫ) ਏਨਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਧਾਰਾ 3-ਬੀ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਟੈਂਡ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਮੈਂ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੇਲੋੜੀ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਅੱਗੇ ਨੋਟਿਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੀ ਤਰਫੋਂ, ਪੰਜਾਬ ਕਣਕ ਖਰੀਦ (ਲੇਵੀ) ਆਰਡਰ 1974, ਅਨੁਸੂਚੀ P. 1, ਨੂੰ ਬਹਿਸ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੋਈ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਕਣਕ (ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਟਾਕ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ) ਆਰਡਰ 1974, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇੱਥੇ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਕੇ. ਐਸ. ਕੇ

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ

ਬਲ ਰਾਜ ਤੁਲੀ ਅਤੇ ਏ. ਐਸ. ਬੈਂਸ ਜੇ. ਜੇ.

ਸ਼੍ਰੀ ਸੰਗਤ ਮੋਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ।- ਅਪੀਲਕਰਤਾ।

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, - ਜਵਾਬਦੇਹ।

1968 ਦੀ ਨਿਯਮਤ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ ਨੰ. 82।

ਜਨਵਰੀ 24. 1975.

ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ (1894 ਦਾ I)- ਧਾਰਾ 18 ਅਤੇ 25(1)- ਸਿਵਲ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਕੋਡ (1908 ਦਾ ਐਕਟ V)- ਆਰਡਰ 41, ਨਿਯਮ 22— ਗ੍ਰਹਿਣ

Sangit Mohinder Singh v. The Punjabi University, Patiala (Tuli, J.)

ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ— ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ— ਰਾਜ—ਕੀ ਅਪੀਲ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰ—ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ—ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ—ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਸਤੂਆਂ ਵਾਲੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਦਾਅਵਾ — ਕੋਰਟ—ਕੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੁਝ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ com ਪੈਨਸ਼ਨ ਨੂੰ ਵਧਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਕੰਪਨੀ ਲਈ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ, 1894 ਦੇ ਭਾਗ VII ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਇੱਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਸੀ. ਕ੍ਰਾਸ-ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਕ੍ਰਾਸ-ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਫਾਈਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਜਿੱਥੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੰਪਨਸ਼ਨ ਦਾ ਇੱਕ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਉਸੇ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਅਵਾਰਡ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਲਈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25(1) ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿੱਥੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਸਤੂਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਕੁਝ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਗਿਣਤੀ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀ ਸੀਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰੇਖੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਤੋਂ ਬਕਾਇਦਾ ਪਹਿਲੀ ਅਪੀਲ। ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ, ਮਿਤੀ 30 ਦਸੰਬਰ, 1967 ਨੂੰ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦਿੱਤੇ ਹੋਏ। ਖਸਰਾ ਨੰ: 45, 46, 47, 48, 51 ਅਤੇ 52 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ 31 ਵਿੱਘੇ ਅਤੇ 13 ਬਿਸਵੇ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ 1,500 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿੱਘਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਬਚੀ ਜ਼ਮੀਨ 9 ਵਿੱਘੇ ਅਤੇ 19 ਖਸਰਾ ਨੰ: 19 ਬਿਸਵੇ ਲਈ 1,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿੱਘੇ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ। 49 ਅਤੇ 50 (ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ 57,425.00 ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ), ਰੁਪਏ 1 ਖੂਹ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 2,000, ਰੁ. ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 1,850 ਅਤੇ ਰੁ. ਰੁੱਖਾਂ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਜੋਂ 3,498.20 . ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਰੁਪਏ ਹੈ। 64,773.20 ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਰੁਪਏ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਖਰਚੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਬਜ਼ਾ ਲੈਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੱਕ ਵਧੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ 'ਤੇ 15 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਵਿਆਜ 4 ਫੀਸਦੀ ਸਲਾਨਾ।

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਕੇ.ਐਨ.ਤਿਵਾੜੀ ।

ਆਤਮਾ ਰਾਮ, ਸ੍ਰੀ ਐਸ.ਐਸ.ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ, ਲਈ

I.L.R. Punjab and Haryana (1976)2

ਨਿਰਣਾ

T ULI , J.—ਇਹ ਫੈਸਲਾ RFA 82 ਆਫ 1968 ਸੰਗੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ, ਅਤੇ RFA 115 ਆਫ 1968 ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸੰਗੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕ੍ਰਾਸ ਅਪੀਲਾਂ ਹਨ। 30 ਦਸੰਬਰ, 1967 ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਅਵਾਰਡ।

ਆਈ

ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 27 ਮਾਰਚ, 1963 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰਾ ਕਬੀਲਾਂ, ਨਸੀਨਪੁਰ, ਕਰਹੋਨੀ ਅਤੇ ਫਲੋਲੀ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਲਗਭਗ 316 ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ। ਸੰਗੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਕਹੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ) ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ 41 ਵਿੱਥੇ 12 ਬਿਸਵੇ ਬਣ ਗਈ। ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਵਾਰਡ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਲਈ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ।, ਪਟਿਆਲਾ। ਉਸ ਹਵਾਲਾ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਦੁਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਮਿਲ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਅਪੀਲ ਦੀ ਬਰਕਰਾਰਤਾ 'ਤੇ ਮੁਢਲਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਇਆ ਹੈ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਹੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੂੰ। ਇਹ ਜ਼ਮੀਨ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ। ਇਹ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਨਾਮ ਬੇਗਾਰੀ ਸਯਾਨਾ (1) ਵਿੱਚ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਇੱਕ ਵਿਦਵਾਨ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

“ਐਕਟ ਦਾ ਭਾਗ VII ਕਾਮ ਕੰਪਨੀਆਂ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਕੁਆਇਰ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸੰਖੇਪ ਸਰਵੇਖਣ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਐਕੁਆਇਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜ਼ਮੀਨ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਏ. ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ com ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਉਠਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਸਰਕਾਰ ਨਾਲ ਹੀ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ

(1) ਏਆਈਆਰ 1974 ਏਪੀ 299^

ਸੰਗਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਪਟਿਆਲਾ (ਤੁਲੀ, ਜੇ.)

ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਸੂਚੀ, ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੈ, ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਆਖਿਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸੂਚੀ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਪੀਲ ਲਈ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਧਿਰ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਤੋਂ ਵਧੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਆਰਐਫਏ 115 ਆਫ 1968 'ਤੇ ਅੰਤਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਭੂ ਰਾਮ ਦੀ ਲਾਹੌਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੁੱਲ ਬੈਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਤੇ ਹੋਰ (2), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨਿਰੀਖਣ ਹੁੰਦੇ ਹਨ: -

“ਤੀਸਰਾ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ ਲਾਭ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਰਾਸ-ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਇਤਰਾਜ਼ ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਰਡਰ 41, ਨਿਯਮ 22, ਸਿਵਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਦਿਨ ਦੇ ਨੋਟਿਸ ਆਫ ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਗਲੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅੰਤਰ-ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਨਣਯੋਗ ਹਨ। ਅਦਾਲਤ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਮ ਪ੍ਰਤਾਪ ਅਤੇ ਹੋਰ, ਭਾਵੇਂ ਅਪੀਲ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਦਾਸਰੂਲਾਲ ਭਾਗਚੰਦ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਨਰਾਇਣ ਮਹਾਦੇਓ (3) ਬਾਵਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ (4) ਅਤੇ ਭਗਤ ਰਾਮ ਬਨਾਮ ਰਘਬਰ ਡਾਇਲ (5) 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਤੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਵਕੀਲ

- (2) ਏਆਈਆਰ 1944 ਲਾਹੌਰ 76
- (3) ਏਆਈਆਰ 1937 ਨਾਗ 105.
- (4) ਏਆਈਆਰ 1922 ਲਾਹੌਰ 433
- (5) ਏਆਈਆਰ 1925 ਲਾਹੌਰ 57

I.L.R. Punjab and Haryana (1976)2

ਮਾਊਂਟ ਕੋਲਮ ਬਨਾਮ ਰਿਆਸ-ਉਦ-ਦੀਨ (6) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੇਵਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਰਾਸ-ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਲਾਭੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ। ਇਹ ਕਿ ਇੱਕ ਅੰਤਰ-ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦਾ ਆਪਣਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੰਨਾ ਸੀਮਤ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1936, ਲਾਹੌਰ 362 ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਕੀ ਇਹ ਐਲ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ! ਆਰਡਰ 41 ਨਿਯਮ 22 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਾ ਬਿੰਦੂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਅੰਤਰ-ਇਤਰਾਜ਼ ਦੋਵਾਂ ਸਿਰਿਆਂ 'ਤੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ? ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੈਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਉਹ ਉਸ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ 'ਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਮੇਰੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿਚ, ਆਪਣੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਮਿਤੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕਰੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੇਵਾ ਉਸ 'ਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਲਈ ਇਹ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਤਰੀਕ 'ਤੇ ਅਪੀਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਉਥੇ ਆਪਣਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਭਾਵੇਂ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇਸ ਉਪਬੰਧ 'ਤੇ ਸੀਮਤ ਵਿਆਖਿਆ ਪਾਉਣ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜੋ ਅਸਾਧਾਰਨ ਲੱਗ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮੈਂ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਲਾਭੂ ਰਾਮ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅੰਤਰ-ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਅੰਤਰ-ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਕਰਾਸ-ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਇੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਹ ਨੁਕਸ ਅਜੇ ਵੀ ਅੰਤਰ-ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕ੍ਰਾਸ-ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਅਪੀਲ ਲਈ ਲਾਲ ਰੰਗ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਲਾਭਿਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਾਸ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਅਪੀਲ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੈ

(6) ਏਆਈਆਰ 1936 ਲਾਹੌਰ 362

ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਇਹਨਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਪੀਲ ਦੇ ਉਸ ਮੈਮੋਰੈਂਡਮ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫਰਮਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲ ਲਾਂਟਾਂ ਦੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਇਤਰਾਜ਼ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮਨੋਰੰਜਕ ਹੋਣਗੇ।"

ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕ੍ਰਾਸ-ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਲਈ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲ ਕ੍ਰਾਸ-ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਤਤਕਾਲ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੱਗੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ,

Sangit Mohinder Singh v. The Punjabi University, Patiala (Tuli, J.)

ਉਸਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਉਲਟ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਾਨੂੰ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਮੁੱਦੇ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ:-

- (1) ਕੀ 27 ਮਾਰਚ, 1963 ਨੂੰ ਐਕਵਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰੀ ਮੁੱਲ, ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਅਵਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਕੀਮਤ ਕੀ ਸੀ?
- (2) ਕੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਇਮਾਰਤ ਅਤੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਲਈ ਵਧੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿੰਨਾ?
- (3) ਕੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੇ ਫਲ-ਰੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਧੇ ਹੋਏ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ?
- (4) ਕੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ?
- (5) ਜੇਕਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਕੀ ਕਲੀਮੈਂਟ ਕਿਸੇ ਵਾਧੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ?
- (6) ਰਾਹਤ.

ਅੰਕ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 45, 46, 47, 48, 51 ਅਤੇ 52 (ਟੋਟਲ 31 ਵਿੱਘੇ ਅਤੇ 13 ਬਿਸਵੇ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਬਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਦਾ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। 1,500 ਪ੍ਰਤੀ ਵਿੱਘਾ ਅਤੇ ਖਸਰਾ ਨੰਬਰ 49 ਅਤੇ 50 (9 ਵਿੱਘੇ ਅਤੇ 19 ਬਿਸਵੇ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਰੁਪਏ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ 1,000 ਪ੍ਰਤੀ ਬਿਘਾ। ਇਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮੁੱਲ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਆਰਐਫਏ ਨੰਬਰ 174 ਆਫ 1968 ਵਿੱਚ ਉਸ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਦਾ ਨੰਬਰ 1 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ 50,000 ਜਦੋਂਕਿ ਵਿਦਵਤਾ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਰੁ. 57,425 ਜੋ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। 50,000 ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝਿਆ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 25 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

“25(1)। ਜਦੋਂ ਬਿਨੈਕਾਰ ਨੇ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜਾਂ ਧਾਰਾ 11 ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।”

ਇਸਦਾ ਕੇਵਲ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸੰਦਰਭ 'ਤੇ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਅਧੀਨ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਸਤੂਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਹ ਕੁਝ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਅਤੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਸਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੀ ਸੀਮਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਕੁੱਲ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਚਾਰੂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਘੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ (7) ਵਿੱਚ ਕਲਕੱਤਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ

---

(7) A.I.R. 1967 Cal. 631.

I.L.R. Punjab and Haryana (1976)2

ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਪੈਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਦੁਕਵੇਂ ਹਨ: -

“ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਅੱਗੇ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਢਾਂਚਿਆਂ ਲਈ 1,50,000 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਸੀ, ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਢਾਂਚਿਆਂ ਲਈ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿਚਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸੰਦਰਭ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਸਤੂਆਂ ਲਈ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਮੁੱਲਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਰਕਮ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਲਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੇ ਕਿਹਾ. ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਰਥਤ ਜਾਪਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਬੰਗਾਲ ਪ੍ਰਾਂਤ ਬਨਾਮ ਪੀ. ਐਲ. ਨਨ ਅਤੇ ਕੇਸੀ ਪਾਲ, 1927 ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੰਬਰ 252 (8) ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਰਿਸ਼ੀਵਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ, ਬੰਗਾਲ ਪ੍ਰਾਂਤ ਬਨਾਮ ਰਾਮ ਚੰਦਰ (9) ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੋ ਪ੍ਰੀਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਮਾਣ ਨਾਥ ਮੂਲਿਕ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਸਕੱਤਰ (10), ਅਤੇ ਵੀ. ਨਰਾਇਣ ਗਜਪਤੀਰਾਜੂ ਬਨਾਮ ਵਿੱਚ ਸੰਪਾਦਿਤ ਰਿਪੋਰਟ ਮਾਲ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਅਫਸਰ, ਵਿਜਾਗਪੱਟਮ (11)। ਅਸੀਂ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੇ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਜੱਜ ਦੇ ਅਵਾਰਡ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ ਅਸਥਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਅਪੀਲ ਪੀਲ FA ਨੰ. 133 ਆਫ 1965, ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਫਲਾਂ ਦੇ ਦਰੱਖਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਲ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 10,000 ਰੁਪਏ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਦਿਅਕ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ 3,498.20 ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 ਦੇ ਤਹਿਤ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਸਿਰਫ ਰੁਪਏ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। 2,000 ਫਲਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਇਹ ਮੁੱਲ ਇੱਕ ਫਲਾਂ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਇਆ, ਜੋ ਕਿ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਸ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਭੂਮੀ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੁਲੈਕਟਰ ਆਰ (8) ਏਆਈਆਰ 1945 ਕੈਲ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ ਯੂਬੇਵੈੱਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਕਾਰਨ 15,000 ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 312.

(9) ਏਆਈਆਰ 1944 ਕੈਲ. 247

(10) 57 ਇੰਡ. ਐਪ. 100=AIR 1930 PC 64.

(11) 66 ਇੰਡ. ਐਪ. 104= (ਏਆਈਆਰ 1939 ਪੀਸੀ 98)।

ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 18 ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ। ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ 8,000 ਰੁਪਏ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਜੱਜ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਖਸਰਾ ਗਿਰਦਾਵਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਇੰਦਰਾਜ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰੀਤ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਦੀ ਹੋਂਦ ਬਾਰੇ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਦੀ

Sangit Mohinder Singh v. The Punjabi University, Patiala (Tuli, J.)

ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੀ। ਉਸ ਨੇ ਰੁ. ਇੱਕ ਖੂਹ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ 2,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਧੀਕ ਸ਼ਿਲਾ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਹੋਰ ਦਾਅਵਾ ਐਕੁਆਇਰ ਕੀਤੀ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਇਮਾਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਇਸਦੇ ਲਈ 3,000 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਕੁਲੈਕਟਰ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ। ਸਿਰਫ਼ 700। ਸ਼੍ਰੀ ਰਾਜ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ, ਡਰਾਫਟਸਮੈਨ, ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਯੋਜਨਾ, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਪੀ. 5, ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ 1,850, ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ P. 6। ਉਹ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ PW 4 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੰਡਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਮਾਰਤ ਲਈ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਕੋਈ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਸਾਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜੋ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖਰਚਾ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁੱਕਦੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

ਬੀ. ਐੱਸ. ਜੀ

ਅਪੀਲੀ ਸਿਵਲ
ਐਮ ਐਲ ਵਰਮਾ ਜੇ.

ਸਟੇਰਾਂ ਦਾ ਕੰਟਰੋਲਰ। ਪੰਜਾਬ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ,---.4 ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਮੈਸਰਜ਼ ਕਪੂਰ ਟੈਕਸਟਾਈਲ ਏਜੰਸੀਆਂ, ਕੱਪੜਾ ਵਪਾਰੀ

ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨ A<GjE{NTS ਉੱਤਰਦਾਤਾ।

ਦਾ FAO ਨੰ. 197 .

24 ਜਨਵਰੀ 1975 ਈ.

ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਐਕਟ (1940 ਦਾ X) — ਧਾਰਾ 2 ਅਤੇ 39 — ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ — ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਜੋ ਕਿਸੇ ਇਕ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਲਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ — ਅਦਾਲਤ ਨਾਮੀ ਸਾਲਸ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।